

Ko 'etau fa'unga ki he mo'ui lelei mo e ngaahi faingata'a'ia

Le'o 'o e ngaahi komiunitii mo kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi

Ko e kaka'i 'oku totonu ke 'i he uho 'o 'etau fa'unga ki he mo'ui lelei mo e ngaahi faingata'a'ia, 'i he kaha'u, 'o ne fakafanongo mo ngāue atu ai ki he ngaahi le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi, kāingá mo e ngaahi komiunitii, 'i hono fo'u mo hono fakahoko atu 'o e ngaahi sevesi ki he mo'ui lelei.

Ko e hā 'a e me'a 'oku liliu?

'E pou pou atu ki he fa'unga 'i he kaha'u ha ngaahi kupu'i faka'amu mo ha ngaahi tūhulu fakahinohino mahino ki he founa 'oku totonu ke fakafanongo mo fakakau atu ai 'e he ngaahi kautaha fakakoló, fakavahé, mo fakafonua, 'a e ngaahi komiunitii mo kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi. 'E fakapapau'i 'i heni 'oku mahino ki he tokotaha kotoa pē 'a e mahu'inga 'o e ngaahi le'o 'o e komiunitii mo e kāingá 'i he ngaahi sevesi 'oku nau faka'aonga'i.

'Oku mau 'ilo 'oku malava ke faingata'a'ia 'a e ngaahi kautaha fakahoko tauhi mo e ngaahi kautaha ngāue ke nau fakakau atu ha kakai 'e ni'ihii 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi, 'i ha founa 'oku mahu'inga mālie. 'E pou pou atu 'a 'etau fa'unga ngāue 'i he kaha'u ki he Kautaha 'a Nu'u Sila ki he Mo'ui Lelei (Health New Zealand), ki he Ma'u Mafai ki he Mo'ui Lelei 'a e Kakai Mauli (Māori Health Authority), pea mo e Potungāue Mo'ui 'aki ha ngaahi founa ngāue 'oku lelei taha ki hono fakakau mai 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi, kāingá, mo e ngaahi komiunitii, 'o fakatatau ki he ngaahi fa'akamú mo e ngaahi tūhulu fakahinohinó.

Fakataha mo 'eni, te mau 'omai fakataha ha ngaahi kulupu 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi ke nau kau ki ha fa'unga fakafonua faingofua ange ki he tālanga 'a kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi. Ko e ngaahi fa'unga tālangá ni te nau fakafehokotaki ai 'a e Health NZ, Māori Health Authority, ki ha ngaahi kulupu fakafonua, fakavahe mo fakakolo 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi, ke fakapapau'i 'oku ongona 'a e ngaahi le'o totonú, 'i he founa totonú.

'E toe fakapapau'i foki 'e he ngaahi fa'unga tālangá ni 'oku tauhi atu 'a e fakamatalá kiate kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi felāve'i mo ha ngaahi fengāue'aki pe ngaahi liliu 'oku kaunga tonu ki he 'etau fa'unga ki he mo'ui lelei. 'E 'ikai taukave atu 'a e ngaahi fa'unga tālangá ia ki ha kakai fakafō'ituitui 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi, ka te nau taukave atu ke ongona honau ngaahi le'ó 'i he ngaahi tu'unga kotoa 'o e fa'unga ki he mo'ui lelei, pea mo tokoni atu ki he ngaahi kulupu tu'unga lelei 'i he lolotonga ni, 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sevesi mo e komiunitii, ke nau fakafofonga'i lelei 'a honau kaka'i.

Faka'osí, ko e fa'unga ki he mo'ui lelei 'i he kaha'ú 'e ngāue atu ia ke 'i ai ha fa'unga ngāue pē 'e taha ki hono tānaki mai 'o e ngaahi fakakaukau mo e ngaahi a'usia 'a kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí, 'i he kotoa 'o e fonuá koe'uhi ke toe mahino lelei ange kiate kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí, kāingá, mo e ngaahi komiunití, 'a e anga 'o hono ongona 'o 'enau ngaahi fakakaukau mo fakahoko atu ha ngāue ki ai.

Ko e hā hono 'uhinga?

'Oku 'i ai 'a e faikehekehe lahi 'i he anga 'o hono ongona 'o e le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí mo e komiunití, 'i he ngaahi vāhengá mo e ngaahi kautaha fakahoko tauhí. 'Oku 'i ai 'a e ngaahi tafa'aki 'i he'etau fa'unga ki he mo'ui lelei 'oku nau fengāue'aki mo kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí 'i ha founa mahu'inga mālie, ka 'oku 'i ai 'a e ni'ihia 'oku si'isi'i pe 'ikai 'aupito ke nau fakahoko 'e kinautolu ha fengāue'aki. 'Oku tautautefito 'a e si'isi'i 'o hono fakamu'omu'a 'o e le'o 'o e ngaahi fa'unga kakai tu'u lavea ngofuá, kau ai 'a e kakai Maulí.

'Oku malava ke faingata'a kiate kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí, kāingá, mo e ngaahi komiunití, ke nau 'ilo ki he anga 'o hono ongona 'o honau le'ó, pea mo 'ilo 'e he fa'unga ngāue 'okú ne fanongoa 'a e ngaahi le'o totonú. 'Oku si'isi'i 'a e taliui ki hono fakapapau'i 'oku fakamu'omu'a 'a e le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí pea 'oku 'ikai ke lahi ha tokoni ma'á e ngaahi kautaha fakahoko tauhí fekau'aki mo hono fakahoko 'ení.

'E fōtunga fēfē ia 'i he kaha'ú?

'I he kaha'ú, ko 'etau fa'unga ki he mou'i lelei te ne:

- fakafaingofua ange kia kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí, ngaahi komiunití mo e kāingá, ke nau fai atu ha tānaki ki he'etau fa'unga ki he mo'ui lelei, mei he'enau kau atu ki hono palani 'o 'enau ngaahi sēvesi fakakoló 'o a'u ai pē ki he'enau tānaki atu ki he ngaahi taumu'a ngāue mo e ngaahi palani fakafonuá
- fakamahino 'a 'emau ngaahi faka'amu ki he founa 'e fakahaa'i ai 'a e le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí mo e ngaahi komiunití 'i he fa'unga fakafonuá, fakavahé, mo e fakakoló
- fakalalakaka 'a e ngaahi me'angāue mo e tokoni ma'á e ngaahi kautahá ke nau fakakau atu 'a e kakaí, tautautefito ki he ngaahi fa'unga kakai tu'u lavea ngofuá 'a ia kuo angamaheni'aki 'a e tō lalo atu 'a e faifatongia ma'a kinautolú
- poupu ki he kakai 'oku nau lolotonga faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí mo e ngaahi kulupu fakakomiunití ke nau hoko ko ha kongá 'o ha fa'unga tālanga mālohi ange 'i he ngaahi tu'unga fakafonuá, fakavahé pe fakakoló, koe'uhí ke 'i ai ha fa'unga ngāue mahino mo faitatau ki he fengāue'aki fakatahá
- hiki'i hake pea fakaloloto 'i ha tu'unga fe'unga, 'a e le'o 'o e kakai Maulí ko ha pou tuliki ia 'o e le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí 'o ngāue'aki 'a e founa ko e "'e he kakai Maulí, ma'á e kakai Maulí"

- fakapapau'i 'oku 'i ai ha halanga kumi fakakaukau mahino mo faitatau 'i he kotoa 'o e fa'unga ki he mo'ui lelei ke faingofua ai 'a hono fakahā mai 'e kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí mo e kāingá kapau kuo 'ikai fakalato 'a 'enau ngaahi faka'amú.

Ko e hā 'a e me'a 'oku hoko mai 'i heni?

Te mau kamata'i ha ni'ihī 'o e ngaahi fa'ungá mo e ngaahi fakavaká ni ke fakapapau'i 'oku fakamu'omu'a 'a e le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí 'i he māhina 'e 18 ka hokó lolotonga 'o 'etau mafuli atu ki he fa'unga fo'ou. Te mau toe 'ahi'ahi'i foki ha ngaahi founa fo'ou ki hono fakahaa'i 'o e le'o 'o kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí 'i ha tu'unga fakakolo, tautautefito ki he ngaahi fa'unga kakai 'oku tu'u lavea ngofuá.

Ko e ngāue ni 'e kau ai ha fengāue'aki mo e sekitoa ki he mo'ui lelei pe mo kinautolu 'oku nau faka'aonga'i 'a e ngaahi sēvesí, kāingá mo e ngaahi komiunitií.

Fie 'ilo ki ha fakamatala lahi ange?

'Oku ma'u atu ha fakamatala lahi ange felāve'i mo e ngāue mo e ngaahi fakalalakaka 'i he ngaahi liliu ki he mo'ui lelei 'i he uepisaiti 'a e DPMC 'i he malumalu 'o e ngāue 'a e Transition Unit:

www.dpmc.govt.nz/our-business-units/transition-unit